

ГРАЃАНИТЕ НИКАКО ДА СЕ "ОФАЈДАТ" ОД АРАНЖМАНИТЕ СО ММФ

Тапкајќи во транзициониот кал многу подолго отколку што треба, не можеме а да не се прашаеме зошто ни се досегашните аранжмани и препораки од ММФ кога економски континуирано тонеме, без некоја светла точка на видик. Дали требаше да ја прифатиме директорската палка на ММФ или, пак, можевме да се обидеме како Словенија, која стана успешна и без тусторство, останува непознаница?! Според некои експерти, на Македонија ѝ е потребен ММФ. На некој начин тие се "полицаци", кои доколку ги немаме, би настанал поголем хаос.

Заокружувајќи ја контролната мисија во Македонија, Меѓународниот монетарен фонд пофално ја оцени еко-

ЕФЕКТИ ОД МОНЕТАРЦИТЕ?!

За министерот за финансии 2005 година заврши со економски раст според договориот, со намалување на невработеноста, зацврстена фискална позиција на државата, подобра монетарна политика.

За жал, граѓаните во државава досега не почувствуваа некоја благопријатност од блиската соработка со ММФ. Тие едвај преживуваат. Добрите работи, позитивните резултати на Владата се само на хартија. Не само граѓаните

ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ ВО ПРАКТИКАТА

■ Пишува:
Рената МАТЕВСКА

Движејќи се во насока на почитување на препораките од ММФ со години ни се случува економска стагнација, низок економски раст, што е неприфатливо за земја која има аспирации да биде членка на Европската унија.

Шефот на ММФ за Македонија, Марк Грифитс, изјави:

"Сакаме тука да го спречиме прекумерното трошење. Работиме со властите да обезбедиме подобра финансиска контрола".

Граѓаните се прашуваат кој тоа толку троши, кога тие едвај врзуваат крај со крај.

Дали треба да се задоволиме со тоа што имаме инфлација која е под контрола, стабилизирани денар, бавни реформи, додека народот го допира дното соочен со невработеност, сиромаштија, затворени фабрики, низок животен стандард...

номијата во државава која, според нив, е на добар пат, растот на бруто домашниот производ е силен, инфлацијата ниска, реформите се спроведувале... Единствена забелешка беше дека не ни чини само секторот здравство.

Што е со подоброто менаџирање на Буџетот, демонополизирање на пазарот, реформите во судството, здравството, администрацијата, исти третмани за сите даночни обврзници. Зарем да се радуваме само со воведениот едношалтерски систем кога сè друго сме "тапа", прашуваат економските аналитичари?

Шефот на ММФ за Македонија, Марк Грифитс, изјави:

"Сакаме тука да го спречиме прекумерното трошење. Работиме со властите да обезбедиме подобра финансиска контрола".

туку и експертите ни посочуваат дека економијата ни е катастрофална, со бавен раст, зголемена невработеност, фабрики кои се на умирање, ни трага ни глас од странски инвестиции од познати брендови.

Со ММФ државата соработува од 1992 година, а со нив ги направи и првите чекори во транзициониот период, во кој се склучени седум аранжмани, вредни неколку стотици милиони евра, условени од повеќе реформски зафати. Резултат на тоа беше инфлација која е под контрола, стабилизирани денар, бавни реформи. Ваквата економска состојба наметнува размислување дали наместо стабилизирани, статичка ни треба развојна, односно динамична политика.

Досега економијата ни е исполитизирана и партизирана и нема развој, посочу-

"Улогата на ММФ во 90-тите години за Македонија можеби била клучна во процесот на осамостојувањето, но не сум сигурен дека била корисна во транзицијата на македонската економија. Свесни сме дека од оваа транзиција, индиректно поддржана од аранжманите на ММФ со Македонија, се создаде бизнис олигархија, која е во тесна испреплетена релација со одреден круг политичари (претежно на моментната владејачка гарнитура). Со тек на времето оваа олигархија, која е ненавикната на пазарни услови на работење, почнува да врши своевиден економски терор врз новото здраво ткиво на македонската економија, а тоа се малите и средните

претпријатија кои се создадоа и почнаа од нула во текот на 90-тите години. Лично сум поборник на тезата дека старите традиции и практики треба да се укинат или да се видоизменат ако тие повеќе не ги продуцираат потребните резултати. Не треба да забораваме дека Македонија е призната земја во светот и својот углед треба да го гради преку развојот на македонската економија без поголемо присуство на ММФ, на сличен начин како што тоа го направија Словенија и Словачка, земји кои се економски хит во Европа и во светот", вели Венко Глигоров, бизнисмен и претседател на Сојузот на стопански комори на Македонија.

ОЈ САМО НА ХАРТИЈА, А ГО ДОПРЕВМЕ ДНОТО!

ваат експертите. Само теоретски имаме добра визија за економски розови рози, прекрасни стратегии, идеи, планови, најави, а во практиката...

Поранешниот министер за финансии, Џевдет Хајредини, е со став дека катастрофалната економска состојба е последица на лошата политика на владејачките гарнитуре. Што се однесува до споредбата со Словенија, која стана економски развиена и без таторството на ММФ, некои експерти посочуваат дека ситуацијата кај неа била поинаква, таа немала неплатени обврски кон меѓународните финансиски институции, за разлика од Македонија.

СТАГНАЦИЈА ИЛИ ДИНАМИКА

Во теоријата на економскиот развој, пренесено

од националните економии на практичен план, сретнуваме два термина: едниот е економскиот раст, кој е показател како на краток рок се движи националната економија, дали е во пораст; и вториот упатува на развој, кој подразбира еден подолг временски период. Имено, ако се анализира една национална економија, на пример, за десет години, може да се сретнат циклуси со повисок и понизок развој, стапка на економски растеж, но крајниот резултат треба да биде позитивен, што би било доказ дека имаме економски развој. Што ова значи пренесено во рамките на Македонија?

"Државава во изминатиов период, пред осамостојувањето остваруваше релативно повисоки стапки на економски растеж во однос на сегашноста, затоа што амби-

ентот бил за подинамичен развој. Тогаш се остваруваа далеку повисоки стапки на растеж и развој со релативно повисоки стапки на инфлација. По периодот на осамостојувањето, заради распаѓањето на СФРЈ и последиците кои следуваа, државава наследи релативно висока стапка на инфлација, која не можеше и не смееше да се толерира. Поради тоа се премина на рестриктивна макроекономска политика, каде што речиси сите елементи содржеа еден релативно висок степен на рестриктивност. Нашата стапка се намали до ниво на една нормална стапка на стопански растеж од 3-4 проценти. Тука е капиталната грешка во развојот на Македонија. Тогаш требаше да се прекине со стабилизационата макроекономска политика и да се премине кон динамизирање на нацио-

налната економија по пат на остварување постепено зголемување на стопански растеж на 3, 4, 5 проценти, сè додека не се постигне стапка на економски растеж од 8 до 10 проценти. При ова, не треба да се заборава негативно влијание на инфлацијата и таа не треба многу да расте паралелно со економскиот растеж. Моите сознанија упатуваат на еден факт, а тоа е доколку во државава се остварува економски растеж од 5 проценти тогаш може да се толерира стапка на инфлација и до 2 процента. Дури и ако имаме стапка на стопански развој од 8 проценти, може да се толерира стапка на стопански растеж од 3 проценти. Се вели дека секогаш треба да постои дискрепанца меѓу стапката на стопански растеж и стапката на инфлација најмногу од 4-5 проценти. Тоа е она што моето согле-

дување и искуство го покажува. За жал, во Македонија уште на стартот почнавме со висока стапка на инфлација, а продолживме со висок степен на рестриktivност и во еден временски период од 1993 година до 2003 година остваривме просечна стапка на стопански растеж од 1,5 проценти. Оваа стапка на стопански растеж, ако се спореди со еден број западноевропски земји, ќе се види дека просечната стапка кај нив е повисока за 2,5 проценти. Само Германија во тој временски период има стапка на стопански растеж од 1,2 проценти. Ако се има предвид големината на националната економија и ако тоа се множи со 1,2 проценти тоа е многу висок економски растеж. Овој податок покажува дека Македонија имала под потребниот стопански растеж. Јас укажував дека во државата требаше да се остварува постепено покачување на стапката на стопански растеж сè додека не се дојде до 8 проценти и да остане меѓу 8-10 проценти. Ова го велам зошто 1 процент треба да се има предвид за наталитетот на луѓето, 3 проценти да се има предвид дека е просечна стапка на економски растеж, која ја имаат западноевропските држави, додека остатокот до 8 проценти претставува зголемување на стапката на стопански растеж со цел да се приближи националната економија на РМ до просекот на развиток на земјите од ЕУ, што претставува еден од најголемите цензуси за влез на државата во Европа", вели економскиот експерт и аналитичар Тихомир Јовановски.

Долго време во нашава држава на видик нема ништо ново во однос на економски раст и развој по европски стандарди. Тоа се само вербални најави.

"Особено бев вознемирен кога прочитав дека во 2005 година треба да оствариме просечен развиток од 4 проценти, во 2006 година, исто

"Словенија е најразвиената земја меѓу сите транзициони економии и поради тоа за нас беше можно да работиме работи кои другите не можат да си ги дозволат. Прво, ние можевме да ги средиме нашите реформи за пократко време, се трудевме прво да ги реструктурираме и да ги приватизираме компаниите, не бевме заинтересирани за 'шок терапиите', кои редовно се нудеа од страна на меѓународните финансиски институции, како што е Меѓународниот монетарен фонд. Верувам дека немаше потреба од тоа,

набљудувајќи го нивото на економски развој. Словенците се луѓе кои сакаат стабилна ситуација, сакаат добар социјален систем, и не толку голема разлика меѓу богатите и сиромашните, дури и за ниската промена на цените. Имаше шанса пред повеќе од една деценија за меѓународно партнерство (кое го имавме веќе во времето на социјализмот) и за развивање менаџери, со цел подобро да ги водат компаниите. Затоа не е толку чудно што првото школо за менаџмент, IEDC-Bled school of Management, беше основано од страна на Словенската стопанска комора пред 20 години. Веруваме дека реформите ќе бидат подобри и побрзи доколку развиеме лидери кои ќе бидат способни во реструктурирањето на компаниите", истакнува Даница Пурк, директорка на IEDC-Bled school of Management, од Словенија, во врска со, како што вели таа, "шок терапиите" нудени од страна на меѓународните финансиски институции, како што е ММФ.

ММФ е меѓународна организација составена од 184 членки. Основана е со цел да ја промовира меѓународната монетарна соработка, размена на стабилност и уредна размена на договори, со цел да ги зголеми економскиот развој и високиот степен на вработеност и да обезбеди привремена финансиска поддршка на земјите да го регулираат наплатниот баланс. Уште од основањето на ММФ, нејзините намери останале непроменети, но операциите кои вклучуваат набљудување, финансиска и техничка помош, се развиле до тој степен за да се дополнат промените на нејзините земји-членки во инволвирачката светска економија.

толку, додека во 2007 година стапка од 5 проценти. Тоа е сугестија од ММФ. Можеби е добро според логиката на критериумите и однесувањето на ММФ кон сите земји во светот, но мислам дека таа логика не ѝ одговара на државата. Иако Меѓународниот монетарен фонд и Светска банка се институции кои можат да ѝ бидат од корист на државата, треба да стегнеме заби и да кажеме дека овој економски развој не ни овозможува да исполниме основен цензус за влез во ЕУ. Дури и кога ќе влеземе во ЕУ, тоа ниско ниво на економски развој ќе ни биде секогаш пречка за нормален економски развој за да ги исполниме критериумите и она што го пропишува Унијата за да бидеме рамноправна членка не само формално-правно, туку и економски и финансиски и социјално. Секој добар економист си го поставува прашањето што е тоа што кај нас не постои желба, мотив да се оствари ова. Често пати размислувам дали тоа е така затоа што економијата е исполитизирана, а во последно време партизирана, што значи дека елитните кадри се разбиени, а кога би биле здружени многу повеќе би придонеле за развој на државата на економски, социјален и финансиски план, отколку кога како експерти исполнуваат одредени прашања на политички партии или политичари. Сметам дека врз основа на досегашните

ГЛАВНИ АРАНЖМАНИ НА ММФ

Стенд-бај

Наменет е за краткорочно стабилизирање на проблемите со платниот биланс. Трае најчесто околу една година, а се доделува во тримесечни рати. Земјата има обврска да ги врати парите од кредитот во рок од 3,5 до 5 години откако ќе ги прими. ММФ не бара сериозни реформи од земјата за да ѝ го додели овој аранжман.

ЕФФ (Заем за проширено финансирање)

Еден од најреформските аранжмани на ММФ. Им се доделува на земји на кои им треба подолгорочна стабилизација. Ослободувањето на ратите од кредитот е поврзано со претходно остварување структурни реформи. Најчесто се склучува на рок од 3 години. Парите се доделуваат во полугодишни рати, а се враќаат во рок од 4, 5 до 10 години.

ПРГФ (Заем за намалување на сиромаштијата и развој)

Овој аранжман е најчесто користен во практиката на ММФ. Почна да се доделува од пред неколку години, заменувајќи го поранешниот ЕСАФ. Им се доделува на земји кои имаат многу низок бруто домашен производ. Овој е најевтин заем, кој го дава Фондот и се нарекува концесионален заем, бидејќи годишната камата е 0,5 проценти. Се доделува на рок од три години, а парите се враќаат во период од 5,5 до 10 години. Ратите се доделуваат полугодно. Поврзан е со остварувањето основни структурни реформи.

движења на почетокот се остваруваше антиинфлациона макроекономска политика сè до оној момент додека не ја намали стапката на инфлација на едно нормално ниво меѓу 3 и 4 проценти. Бидејќи не продолжи да се оди кон стопански развиток, туку РМ продолжи да оди кон натамошно спроведување на ригидната стабилизациона макроекономска политика - според Јовановски - националната економија сè повеќе се доведуваше во состојба на рецесија, односно дефлација. Со оглед на тоа што веќе и официјално се потврдува дека оваа година државата треба да преминува од статус на рецесија кон динамика, односно ќе ја надмине рецесијата. Ако една национална економија се наоѓа во состојба на инфлација и се спроведува без потреба антиинфлациона политика се доаѓа

до дефлација и рецесија и тогаш по сите критериуми таа национална економија треба да остварува инфлациона програма како мерка на дефлационата состојба. Тука е клучот на дилемата дали на државата ѝ треба ваква динамика на стопански растеж или поинаку. По сè претходно кажано, треба да се има предвид дека е време РМ да подготви развојна стратегија за сите сегменти на живеење. Овој мој пристап упатува на тоа дека секоја влада која ќе дојде на власт ќе треба однапред да ја прифати таа стратегија на динамичен стопански развој со извесни корекции на зголемување на динамиката, а не нејзино намалување. Се додека е на власт таа треба тоа да го почитува. Граѓаните во РМ треба да бараат отчет од владата за извршување на однапред прифатената стратегија".

РАФАЈЛОВСКИ
КОНСАЛТИНГ

НОВО ПРЕТПЛАТЕТЕ СЕ

Во рамките на претплата за 2005 година ќе го добиете засега **Единственото Мултимедијално CD** во Република Македонија од оваа проблематика. Комплетниот **P-Регистар** освен во печатената форма ќе го добиете и во електронска форма. Со инсталацијата на добиевото CD и по завршување на процедурата за неговото инсталирање. Вие ќе имате можност секојдневно да го ажурирате P-Регистарот. По пат на наједноставната команда **АЖУРИРАЈ** со посетата на нашата веб-страница дневно ќе ги внесувате измените, **ВЕДНАШ** по пинното објавување. Постојавата горлина тема за спорото пристигање на податоците е веќе минато до колку сте наши претплатници. Покрај ова ќе добиете уште едно CD на крајот на 2005 година со списанието **Репрезент и Даночен Практикум** со што трајно ќе ги сочувате списанијата.

Сево ова во рамките на истата цена од само 14.700 денари.

ПОЧИТУВАНИ КОМИТЕНТИ!

Пред Вас е понудата на **РАФАЈЛОВСКИ КОНСАЛТИНГ** за претплата на стручните списанија **РЕПРЕЗЕНТ** и **P-Регистар** за 2005 година. Списанието **РЕПРЕЗЕНТ** содржовски е многу разновидно, ги разработува сите најактуелни и најгорливи теми од секојдневното работење, почнувајќи од даноците, сметководството, даривите, финансиските, месецментот, берзата, правото и многу други области. Во **ДАНОЧНИОТ ПРАКТИКУМ**, што го подготвуваме во рамките на списанието **РЕПРЕЗЕНТ**, нашите вршни стручњаци од оваа област ги објаснуваат проблемите со кои се соочувате, за данокот на додадена вредност, за персоналниот данок, за данокот на добиток и лавокот на имот. **Специјалното издание** на **РЕПРЕЗЕНТ** содржи упатства за составување на годишна сметка. **P-Регистарот** е во пластични корици, со водички листови на основното издание во кое се содржани упатства и сите податоци што Ви се потребни во секојдневното работење и кои редовно ќе се ажурираат.

P-Регистарот е поделен на 8 дела и тоа:

- Алфубен регистар на прописи
- Надоместоци
- Провизи
- Уплатни сметки и шифри на плаќање
- Камати, коефициенти и стапки
- Курсни листи
- Плати
- Други информации

P-Регистар на мултимедијално CD! Списанието **РЕПРЕЗЕНТ** и **ДАНОЧНИОТ ПРАКТИКУМ** на мултимедијално CD!

На нашата веб-страница на шифротот ја добивате сите податоци со одговорен дадена шифра.

Користете ја нашата шифра!

ЕДНА ПРЕТПЛАТА ЗА:

- 25 СПИСАНИЈА
- 2 МУЛТИМЕДИЈАЛНИ CD-и
- 1 P-РЕГИСТАР
- 2 16 ДОПОЛНУВАЊА

Со Вашата
Вера Рафајловска

12 Списанија
РЕПРЕЗЕНТ

12 Броја
ДАНОЧЕН
ПРАКТИКУМ

1 P-Регистар со
основна вложка

со преку
300
страници и

16
дополнувања

1 Специјално
издание

НОВО
2 Мултимедијални CD-и

САМО ЗА
14.700 ДЕН